

Št. 10

V Celji, dné 15. oktobra 1892

Leto I.

Listi iz dnevnika.

I.

Na temotno, mirno morje
Luna lije blede žarke;
Vlak jo piha prot Ljubljani,
Z Bogom Trst in tvoje barke!
Barke tvoje, Trst bogati,
Daleč hodijo po sveti;
Čar tvoj divni, Trst bogati,
Lahom zlasti srca neti.
Neti srca zlasti Lahom,
Ki ko trn jim v pēti mi smo;
Mi ki žalibože zmer še
Združeni za v vojsko nismo!
Nismo združeni za v vojsko,
Pravdo braniti slovansko;
Pa učiti pravde bratske
Pleme laško in germansko! . . .

Vlak jo piha prot Ljubljani,
Žalosten sedim v kupēji;
Kras skoz okno gleda náme,
V žalostni zaviti odeji.
Oj vi goli hribci, doli,
Ki vas bēda bleda vzburja,
Kak vas ljubi ljudstvo vaše,
Bolj še ljubi pa vas burja!
Burja ljubi vas, pa tuli
Pesem staro, tak otožno,
Da trepečejo dekletca,
Da umira cvetje rožno . . .
Vlak jo piha prot Ljubljani,
Kjer slovenstvo še ne dremlje;
Še ne dremlje . . . še ne dremlje —
Mene pa že sen objemlje . . .

Dobroslav.

V šesti.

Humoreska. Spisal R. Murnik.

(Dalje.)

„Kaj si, Orša, ti žalostna?“
(St. Vraz: „N. pjesni Ilirske.“)

Od onega osodepolnega dneva, ko je izpoznal Kislica takó jasno nujno potrebo, da postane pesnik, seveda prvi in najboljši, od onega časa se je v marsičem izpremenil. Predno pa povem kaj več o njegovih „prstnih vajah“, naj mi dovoli blagohotni čitatelj, da orišem — kolikor mogoče strogo po virih — zemeljske okove, v katere je bilo usojeno, ujetemu biti visokemu duhu našega kandidata nesmrtnosti.

Duhoviti porednež Heine pripoveduje o neki osebeci, da je bila tako tenka in sloka, da so skoz njo sijale nebeške zvezde brez nobene težave. To velja črko za črko tudi o Ivanu. Kar mu je zagonetna narava kratila glede na okroglo solidnost udov in čoka, pridevala mu je radodarna glede impozantne dolgosti. Sedlakov Tine je vse to bolj kratko in realistiško izražal, rekoč, da je Kislica na dolgem nasajen. — Toda to naj nas ne moti in nikari ne zavira o nadepolnem slovenskem Orfeju misliti prav tako pije-tetno kakor poprej. — Dasi obraz Ivanov nikakor ni bil neprijeten, vendar izbirčnež sam ni bil ž njim kar nič zadovoljen. Največ ga je jezil njegov — nos! Duševni velikani — tako je vedel iz avtentičnih podatkov — so imeli vsi krepek, markantno in plemenito vzvit nos. In njegov, kakšen je

bil? „Oh, prav navaden, vsakdanjsk izrastek, kakoršnega ima lahko vsak vaški pastir! Narava, narava, kako si se vender mogla tako motiti! In pa oči? Tako nekako rumenkaste, rujavkaste; „nič odločnega, globokega, nič, prav nič vzvišeno — sanjarskega.“ Mile, modre, ali iskre, črne, take so bile po njegovi volji. In ta prozajični Tine, mislite si, imel je, kakor nalašč najlepše, kakor oglje črne oči, bujne črne lase in povrh še prav nezasluženo kriv nos!

Narava, narava, še jedenkrat narava, kaj si mislila!

Akoprav pa mu je bilo izpoznanje grenko, da njegova zunajnost ne kaže očito nenavadne notranjosti, kakor bi to moralo biti po pravici, navzlic tem individualnim nedostatom ni dvomil Ivan Kislica niti trenutek ne o svojem pevskem poklici. — Kar se tiče njegovih šolskih nadlog, zastirajo jih viri s hvalevredno diskretnosjo; zato pustiva, dragi bralec, tudi midva ta zastor in ne vtikajva se v interne zadeve, temveč poglejva rajša nekoliko, kakšen je bil Kislica v privatnem življenju in pa kakšno ulogo je igral kot poetični duh.

Kadar je le mogel, zapustil je „trdosrčni, po materijelni udobnosti hrepeneči svet ljubljanski.“ „Adijo, mestne sence!“ je dejal in bežal v temni gaj, na rožnate vrhove. In tam

se je preveril, da človeka najbolj diči žalost. Kaj so delali „lahnokrili“ ptički? Jokali so! Kaj drobne cvetke po tratah? Pobešale so glavice in — jokale dijamantne solze, roso! In kaj je imel „pestrobojni“ potok imenitnejšega opraviti, nego da je prav iz srca togoval! Po tej premembepolni analogiji je ihtelo, jokalo, cvililo in solzilo se vse od konca do kraja, temne jelke in mogočni hrasti, hribi in doline, pašniki in vrtovi, oblački, samevajoči na nebu nič menj, kakor koštrunčki in kozlički, žalostno meketajoči in še bolj žalostno poskakujoči! Ti svet ti tak! Tudi solnce in luna, vse zvezde so verno jokale samega veselja, da je vse tako korenito žalostno! In Kislica? Oh, on ni bil zadnji v tej veselej žalosti, in prav to je žalostno veselje in tožno radostna snov tej skoro dobro polovico resničnej povesti. Poosebljen solzen mehur, apostel sentimentalnosti je letal Ivan po tej solzni dolini, gonil po mestnem logu, po tihem Golovci in senčnatem rožniku svojega hipogrifa, iskal rime, Slovencem dosedaj še neznane in lovil „košato nabrenčane nedeljske besede in misli velikonočne.“ Ali je Minerve kaj prašal, o tem se ne drznem razpravljati. Kakor Belerofont se je ogibal ljudi; čutil se je med tem brezčutnim svetom, ki si je vzdovoljeval časih celo — horribile dictu — veselo smejati se,

„Unter Larven die einzig fühlende Brust.“

Dominanto svojega tožnega življenja je hodil srečavat vsak dan na frančiškanski most ter pri takih prilikah zarudeval po vseh pravilih nesrečne ljubezni. Oh, že zdavnaj je nesreče sin

opazil svojo dulcinejo prijazno odzdravljajočo vsakomur, ki je snel pred njo klobuk! „Za mene pa niti ne ve!“ To je bila zopet voda na njegov mlin; še milejše je ubiral strune, še strastneje je sadil „mokrocvetočne rož'ce poezije.“ Kadar je luna priplula na večerno nebo, hitro jo je atakiral s svinčnikom v roki in s koncentrirano žalostjo v ubogem srcu, topil se v platonskih deklamacijah in v eteričnem hrepenenju . . .

Začetkoma je bil jemal na svoje pesniške izlete s seboj Prešerna in Schillerja. Dolgo pa mu nista prijala. Najbolj sta se mu zamerila obadva, ker ju je zalotil, da imata ogromno množico mislij, ki jih je on, Kislica, sam že prej izvirno mislil.

Kadar so mu rime pošle, pisal je tudi novelice in povesti, v katerih so vse osebe tožno poginile na najraznovrstnejše načine. Vasi, trgi in mesta bi zevala prazna, ako bi se godilo po njegovih spisih, in grobokopi bi imeli najbolj lukrativno kupčijo, zakaj Kislica je bil kaj rodoviten pisatelj in natančen stilist ter je kratko malo pomoril vse, kar je bilo v njegovih povestih živega, ne samo ljudi, temveč tudi koristne domače in druge živali. Pošiljal je v boljši svet junaka in junakinjo in intriganta z vso žlahto vred, viteza in njegovega konja, nuno in kanarčka; vse, vse je pomoril tako temeljito, da konečno ni bilo niti pogrebcev. Iz vsega tega razvidiš, dragi bralec, da so bili proizvodi Kisličini resnično žalostni! — V svojih novelah in romanih se je „horribiliscrifax“

večkrat samega sebe citiral, ker druge ni mogel najti pripravnih verzov.

Vse drugače je prenašal „življenja pezo“ flegmatik Tine. Za pesniške polete melanholičnega Kislice se ni dosti zmenil. V prostih urah, to je, ko je opravil po šoli dolžnosti instruktora in nasitil „Torricellijev vacuum“ z vestnostjo njemu prirojeno, tedaj si je poiskal miren kot in se priporočil Morfeju. Kaj hočeš, po leti je rado vroče in soparno, človeka obhaja lenoba. Slišal je pa Tine, da se obdarujejo pravičniki v spanju; no, on ni bil takšen, da bi zamudil katerokoli priliko obdarovanja.

Na klopi, katero je imenovala Barba v očitno supranaturalističnem optimizmu „divan“, našel je Tine „buon retiro“ in se na njej domače naselil. „Sleep! O gentle sleep!“ Blago spanje! Kako si rudilo Sedlaku lica in kako blagodejno si vplivalo na razvitek njegovega telesa! — Tako mirno pa, kakor je snival Tine, more snivati le harmoničen, s seboj in svetom zadovoljen duh. Radi grščine si ni delal pretiranih skrbi, prepustil je vse bona fide dobrotni usodi in prevajal Herodota, Homerja in Ksenofonta večinoma kar „ex abrupto“. Preveč se ni bremenil z učenjem, zakaj „preveč še s kruhom ni dobro!“ Govoril ni mnogo, zlasti ne kadar je bil vprašan; vedel je predobro, da je molčanje mladeničev prvi kras. Ako ga je gospod profesor še tako zvito eksaminiral, ni dobil zelenega odgovora. Visoko je čislal besede: „Vi govórite: Da, da! Ne, ne! Kar je več, to je zlo.“ Tako je torej

ponižno molčal, kadar mu je hotel gospod Leskovec do živega.

„Vprašajte raj' oblak neba,
Vrašajte raji val morja!“

Ti stiki, katere je slišal večkrat od Kislice, so se mu zdeli nalašč zanj spevani.

S Kislico sta se imela od dne do dne rajša, kajti poetični Ivan je mnogo pisal, pa malo jedel, da bi bil bolj pesniško suh. Hvaležno je vžival Sedlak porcije, (od onega dneva, ko je Kislica slišal travo jokati,) znatno povekšane, in raz to stališče ni odrekal pesnikovanju praktičnega pomena. Ivana je poslušal mirno, ne da bi zasejal kdaj med tirade tovarišev prozajčnih svojih besedij, kakor prejšnje čase. V obče je bil privrženec komunizma; to se pravi, pušil je tabak, ki ga je kupeval Kislica in uničeval sadje, namenjeno Ivanu iz rojstne vasi.

Toda ne samo Sedlaku, tudi Barbi je ugajal Kislica, seveda, iz drugih razlogov. Starikavi, suhótni ženski je bilo kaj po volji, da je videla Ivana vedno le pišočega in pišočega. „Fant se uči, fant je moder! Iž njega utegne še kaj visokega postati!“

— Dovolj ekspozicije! Začnimo novo poglavje, v katerem se pripravlja in utemeljuje katastrofa.

IV.

„Rompf! Was fällt Ähnen ein!
Es geschäht ein Onglöck!
Ein Onglöck, sage äch!“

(E. Eckstein.)

„Z visokih lin“ stolne cerkve bilo je lepega poletnega jutra tri četrti na osem. Vrata gimnazijska so se ječe odprla, in glasno čevrljajoč vrela je

roj za rojem ukaželjna mladina v hram učenosti. Tudi v šesti se jih je nabralo v kratkem precejšno število. Tisti čas je bil namreč učenec tega razreda, Peter Šuško, po vsej gimnaziji na glasu, kako prijetno zna zabavati svoje tovariše pred uro, časih tudi med poukom. Peter je bi mladenič skoro majhne, prav pripravne postave, gibek in uren in zvit kakor lisica. Debelo svojo glavo nosil je po leti in po zimi do kože ostriženo; nos mu je gledal veselo navzgor; usta, nenavadno široka, silila so prijateljsko k ušesom, katera so pa to prijaznost oholo ignorirala in samozavestno štrlela v stran. Ves obraz in vse Petrovo kretanje je bilo skrajno smešno. Tovarišem je kazal in karikiral vse mogoče: kako jaše stotnik X., kako prižiga gospod Y. smodko, kako hodi gospodičina Rozamunda in kako miga in žvižga doktor Gašper svojemu psu, kako tipajo kmetice izloženo obleko in naposled nič ne kupijo, kako nosi gizdalin Rodrigo svojo palčico in kako milo popeva gospica Izabela v pristni ljubljanski nemščini. In tako dalje! Da se je ogrehotil Peter tudi s karikaturami profesorjev, je žalostna resnica; vendar kaj natančnejšega ni najti v virih, ki o takih stvarih prijazno molče. Peter pa ni vzbujal opravičenega zanimanja samo v součencih, temveč tudi v učiteljih, ki so se zlasti v konferencah mnogo pečali z njegovo nemirno osebicco. „Non erat ille lux“, ne, „opominjan“ je bil vsaka dva meseca v svojih sedmih predmetih. Razrednik mu je že dolgo obečal „consilium abeundi“ in ga je imenoval „omnium bipedum nequissimum“. Pet-

rov duh pa niti v takih hudih časih ni izgubil ravnotežja. „Kdo bi vsemu svetu pogače umesil?“ dejal si je in nosil s hvalevredno notranjo harmonijo svoj temnomodri frak, ki je bil za Napoleonovih vojsk popolnoma nov. Ta v teku dogodkov nekoliko preperela suknja je kazala sicer tu in tam neprijetne nedostatke logične sestave; vendar, Šuško jo je visoko čislal radi njene in njenih žepov obširnosti in globokosti. Šolske knjige so namreč neprevidno velike; Peter pa, ki je hotel oddati vselej kar najboljšo nalogo, on naj bi pogrešal potrebnih pomagál? Po pravici je torej cenil Šuško svoj frak in skrbno zašival mu globoke, v vročih bojih pridobljene rane. Za lepivo (Bindemittel) rabil je razun konca vsakovrstne capice vseh boj, ne da bi se kaj brigal za harmonijo barv. Pisan kakor kolibri letal je po božjem svetu, le tako lehak ne, ker so mu tičale noge v težkih, podkovanih škornjih, o katerih je sam trdil, da delajo luknje v najtrši tlak. Hlač je bilo malo videti, ker jih je zakrival frak vsakemu radovednemu očesu. —

Po stari navadi sede boljši učenci, republika učenjakov, v sprednjih klopeh, dočim je „tabor ignorantov“ obsojen v ozadje. Peter Šuško je stoloval v najzadnji klopi, in to ni brez pomena. Tam je bilo najti po leti kupčevkov češnjevih pečk, katere je o primernih prilikah švrkal po bližnjih glavah, po zimi pa piramid orehovih in kostanjevih lupin. —

Za duševen užitek, ki ga je napravljval svojim učencem, zahteval je gotovo nagrado. Hvaležno je vspre-

jemal svoj honorar, zadovoljen je bil pa tudi, ako mu je plačal kdo tribut „in natura“, ter se veselil podarjenih žemelj, sadja, tabaka in „karamija“.

Pustiva za nekaj časa Petra; mirno naj prepíše vsako peto besedo iz sededove preparacije. Mej tem se oglejva malo po šoli.

Gori pri deski stoje farizejci in pismouki ter iščejo, koliko je vreden x neke posebno komplicirane naloge. Menj matematični duhovi pa gledajo bolj od daleč učena preiskovanja tovarišev, mnogi se niti ne menijo zanje. Tam v četrti klopi sedi Tone Muha in bere, ali precizneje rečeno, požira zanimljiv nemšk petkrajcarsk roman. Prav zdaj je pri prekrasnem poglavju, ki razpravlja nevaren beg dveh zaljublencev. Temna noč; vihar rjove, drevesa pokajo, blisk, grom, dež! Ah, to se lepo čita! Kako je Muha v strahu, da ki kdo ne zapazil mladih begunov, kako se boji, da bi zdaj, zdaj ne bral: „V tem trenutku zatrobi grajski čuvaj. . .“ Toda mir tebi, Muha, zaljubljeni parček jo srečno popiha v romantično noč. Tone se iz sroca oddahne: „Oh, to je krasno! Da bi ju le pozneje ne ujeli!“ — Pri zadnjem oknu stoje trije, štirje ter sprašujejo Klopoteca, kdo bi utegnil priti danes v matematiki na vrsto. Klopotec ima katalog, lepo uredovan; tu je vse strogo zabilježeno, kedaj je bil kdo vprašan in kako je odgovoril in v čem je bil kdo v konferenci opominjan na poboljšanje. — V jedni zadnjih klopij sedi široko razkoračen Zelnik, premožnega peka sin, in obdeluje s slovensko vztrajnostjo

„klinec solen“. Vtopljen v slast uživanja na pol miži in se komaj gane. Ko uniči domači provijant potegne iz žepa malo ogledalce . . . Skromen značaj, kaj? Knjige pušča v šoli, zakaj velika sramota bi bila, ako bi svet vedel, da hodi mlad kavalir še vedno — hm, kako otročje! — v gimnazijo!

Med tem pa je izgotovil Peter Šuško svojo preparacijo, katera je bila vsekdar sijajen vzgled površnosti. Danes se mu je posebno mudilo, zakaj že dolgo je imel hudo „piko“ na — Kislico. Naš junak je bil namreč tudi zapisan v črnih bukvah med „frères ingnorantins“ in je stoloval v predzadnji klopi; hudo se je bil pa Petru zameril radi tega, ker ta nikakor ni hotel, da bi menjala pri grški kompoziciji zvezke ter si bratovsko popravila napake. Trdovratno je bil Kislica odklonil ta nasvet in vsak jednak „contrât social“; od tega časa je mislil Peter na grozno maščevanje!

Opazil je, da Ivan večkrat med uro nekaj piše in potem spravlja v žep. Neznano ga je mikalo, da bi dognal, kaj ima Kislica. — Dovršivši prepis je vzel, političen kakor je bil, svoj „pibeč pomalani, gosposko gvan-tani, pibeč čestit“, jel rezljati v klop začetne črke svojega imena in skrivaj ter od strani ogledaval Kislico.

In glej! Ivan je vtaknil najno-vejše proizvode svojega pesniškega duha, nič hudega sluteč, pod klop. To priliko je porabil Peter, hlastnil bliskovito po listih, za par trenutkov pogledal jih, veselo zavrnil, skočil za kateder in kriknil:

„Tovariši! Brž straže na hodnik! Kislica, katerega nam je od danes Brati vam hočem nekaj imenitnega, naprej spoštovati kot pesnika po kar je spisal naš častiti tovariš Ivan poklicu!“ (Dalje prih.)

Ptici.

Ne boj se me, ne boj
V zelenem gaji ptica drobna,
Sovražnik nisem tvoj
In moja roka ni ti zlobna.
Brezskrbno, kot dozdej
Glasno prepevaj, ptica mila
Tolažbe meni daj
In bolni duši daj zdravila!

Ostani torej, tu.
Ostani, bodi mi brez straha,
Tolažbe daj, miru,
Ter ne odleti, ptica plaha.
Ne boj se me, ne boj
V zelenem gaji ptica drobna,
Sovražnik nisem tvoj
In moja roka ni ti zlobna!

Sava.

Sen.

Prašan korakam potnik
V rojstveno, drago vas.
Srce hitreje vtriplje
Radosti rdi obraz.

Beli že stolp se vaški
Korak — in v vas dospem —
Sladko pojo zvonovi
Ko v hišo rojstno grem . . .

Bedim . . . Pojo zvonovi
Z visokih tujih lin
Oj bile so le sanje
Bil doma le — spomin!

M. Čadež.

Stenografija.

Kratke črtice o razvoju, bistvu in koristi stenografije; spisal Anton Zupan.
(Konec.)

Kaj je stenografija?
Navadno se na tako vprašanje
odgovarja, „stenografija“ je hitropis,
umetnost, s kojo se more jako urno pi-

sati, celó besede govornika slediti.
To je istina, pa hitropisje ni bistvo
stenografije, nego le posledica nje-
nega bistva. Uže ime „stenografija“

(od grškega stenòs in gráfejn) kaže, da samo hitropisje ni namen te umetnosti, da imà tudi druge namere. Urno piše tudi „tahigraf“ (tahìs in gráfejn) pa je vendar velik razloček med steno in tahigrafijo. Stenografu ne služi v svrhu hitropisa samo kratkoča posamnih znakov, nego mnogo bolj način vezanja ali stapljanja, ki je v stenografiji tako urejen, da se ob enem izpiše, kar se ob enem izgovori. Temu stapljanju pa je podlaga jezik sam v svoji celoti, ne pa njegovi posamni glasovi. Kakor sem uže omenil, je Gabelsberger na svojstva jezikova opozarjal pri ustanovljenju abecede; tem bolj pa velja ta izrek za stapljanje znakov, ki je v vsakem jeziku različno, mnogo različno. Sloveči Stolzevec Käding pravi v „Magazin für Stenographie“ (Stolzevo) letnik 1892 št. 1. „Sollte ein gedeihlicher Fortschritt auf dem Gebiete der deutschen Stenographie erzielt werden, so müsse die Anlehnung an die deutsche Muttersprache überall die Grundlage bilden“. Tako je z nemščino, ravno tako pa tudi s slovenščino. Dokler so se Nemci držali angleških idej o stenografiji, niso dosegli v tej stroki mnogo uspeha; le ko se je Gabelsberger, in za njim tudi drugi, popolnoma otresel angležkega vpliva, je ta umetnost pričela rasti z nepričakovano brzino med Nemci. Slovenci pa le vedno silijo tujko v svoj jezik. Ne ravnajo se po izgledu Nemcev, da bi si kakor oni, ustanovili na podlagi lastnega jezika lastno stenografijo. Največ se je ukvarjal s prevajanjem nemške stenografije v slovenski jezik g. Anton Bezenšek, zdaj profesor v Plov-

divu. On je prestavil Gabelsbergerjevo sistemo iz nemščine skoro nespremenjeno v slovenščino, tako da v tem prevodu ni najti najmanjšega sledu slovenskega duha. Če je on nemški znak za ‚g‘ pridal slovenskemu ‚p‘, zato pa nemški ‚h‘ slovenskemu ‚g‘, ni to nikakoršnega pomena; ravno tako bi bil lahko storil tudi Gabelsberger za nemščino brez vse kvare. Gosp. Bezenšek je popolnoma prezrl, da ima nemščina jako skromno število končnic, koje se vse uže po samih soglasnikih razlikujejo in ki so nespremenljive, tako da je možno v nemščini vsako končnico že iz samih soglasnikov spoznati, če tudi samoglasnik naznanjen ni. Gospod Bezenšek še menda pomislil ni, da ima nemščina le 7 sklonil za vso sklanjo, stopnjavo in sprego, in da se v vseh teh sklonilih nahaja le samoglasnik ‚e‘ ali pa nobeden (‚e, er, es, en, em, et = t, est = st‘). V slovenščini se nahaja uže v sami sklanji moških samostavnikov več sklonil z različnimi samoglasniki in različnimi soglasniki; kaj še potem sklanja ženskih in srednih samostavnikov, prilogov, stopnjava s sklanjo vred, sprega 6. vrst glagolov z mnogimi razredi!! Dalje gosp. Bezenšek ni vedel, ali ni hotel vedeti, da se v nemščini skoro povsod sklanja iz člena, sprega iz osobnega zaimka spoznati more, če je sklonilo le površno, ali celó ne izraženo; slovenščina pa člena nima, osobnih zaimkov pa navadno ne predstavlja glagolom, toraj je treba obliko besede večidel iz končnice razvideti. Slovenščina razlikuje sploh pri glagolih (izimši v ednini in množini sedajnika). V

nemščini torej popolnoma zadostuje, če n. pr. pišem: „Ich habe einen Brief geschrieb“, brez sklonila pri glagolu; v slovenščini pa je dvoumno, če pišem: „Jaz sem pismo pis . . .“, ker se glagol čita „pisal in pisala“.

Stenografija kot slika jeziku („ein Bild der Sprache“ jo naziva Gabelsberger; „das eigentlichste schriftliche Aequivalent der Sprache“ ji pravi Arends) vendar ne more dva tako različna predmeta, kakor je nemški in slovenski jezik, označiti. Morebiti se mi bo oporekalo: „Jezik je jezik; zakaj bi se ne moglo pisati v slovenščini ravno tako kakor v nemščini?“ Res je, „drevo je drevo“; pa jaz bi vendar rad videl slikarja, ki bi z nekaterimi potezami s čopičem pre naredil sliko smreke v sliko hrasta. Bistvo stenografije je toraj „izraziti jezik, njegove posebnosti, njegovo zgradbo v njegovi celoti, ne pa posamne glasove, kakor dela to obična pisava; ta je „glasovna“ stenografična pa „zložna pisava“. (Lautschrift und Silbenschrift.)

Devetnajsto stoletje je stoletje iznajdeb, stoletje brzine; v vseh strokah se dela na to, da se vsako opravilo brž, in brez nepotrebnih zamud izvrši. Imamo železnice, parobrode, brzojave, telefone, mnogovrstne obrtnijske stroje i. t. d. Med take koristne naprave spada tudi stenografija, kar se tiče časa pri pisanju. Čudno je le, da se občinstvo za to jako zanimivo

umetnost tako malo briga, da se še vedno drži starega kopita, ki je uže odrsneno od vseh strani, da občinstvo ne vidi koristi, ki jo donáša stenografija v praksi, pa tudi v duševnem razvitku mladine. Dijak, ki se priučil stenografiji, bode mnogo lažje razumel pomèn zgradbe jezika, kakor s samim učenjem jezikoslovstva. Drugi jako zdaten dobiček ima dijak stenograf s tem, da se bo drugih predmetov, katerih predavanja stenografuje, mnogo lažje naučil, kakor iz kake naučne knjige, ker je vendar razvidno, da se je lažje naučiti stvari katero človek sam piše, kakor one, katero že pisano dobi. Da je stenografija pozneje, ko stopi človek v javno življenje, mnogovrstne koristi, mi ni treba omenjati, to razume vsakdo. Res se je od več strani, celó iz učenjaških krogov, oporekalo, da nima stenografija veljave za občnost, ker je „skrivnostna pisava“ (kriptografija, Geheimschrift.) Pa taki zaničevalci stenografije naj pomisljo, da za lenuha, ki se ničesar učiti noče, je vse skrivnostno; takemu je tudi obična pisava „kriptografija“. Jaz vem iz lastne izkušnje, koliko koristi stenografija dijaku; višjo gimnazijo sem brez vsake knjige dovršil, ker sem vsa predavanja profesorjev stenografoval, deloma z Gabelsbergerjevo, deloma z Stolzevo sistemo ob jednom. Toraj dijaki učite se stenografije, nemško po nemški, slovensko po slovenski sistemi!

Glasnik.

So li dijaške veselice potrebne ali ne?! Uže nekaj let sem prireje naše dijaštvo v počitnicah shode in veselice. Vprašanje, so li ti shodi le v zabavo ali imajo morebiti še kak drug višji smoter se sedaj mnogo razpravlja.

Poglejmo tudi mi na kak abiturijentski shod. Tu shaja se dijaštvo iz vseh slovenskih pokrajin. Slovenec iz zelenega Štajerja nam pojasnjuje težko stanje slovenskega štajerskega naroda; dijak iz tužnega Korotana nam riše tamošnje žalostne razmere in nas kliče, da mu pomoremo v hudi borbi, in zopet tretji od obali sinjega adrijanskega morja nam razkazuje rane, katere vdarja iredenta narodu slovenskemu in to — pod nekim višjim pokroviteljstvom. Kako upliva vse to na mladeniško srce! Ono spozna, kake krivice se gode našemu milemu narodu v vseh pokrajinah; ono spozna, da se bo moralo vse svoje življenje boriti za pravice in svetinje narodove. — S svetim ognjem se oklenejo dijaki narodovega prapora, skupaj prisegajo, da bodo najvernejši sinovi manjke Slave, da bodo do konca življenja vstrajali v hudem boji zoper mnogoštevilne nasprotnike. Dasi še mlad, vendar se dijak z nekim idejalnim navdušenjem poprime delovanja za narod. Niso-li torej abiturijenske veselice, oziroma shodi važen faktor v narodnem življenju?

Kaj pa druge, srednješolske veselice v počitnicah? Tudi pri teh nemajo dijaki samo namena popevati, popivati, plesati i. t. d. Znano je i neprijateljem teh veselice, da se dijak na naših nemških srednjih šolah pri dveh slovenskih urah na teden ne more navduševati Bog vé, koliko za slovenstvo. Kaj je torej pripravnejše, nego da se dijaki v svojem prostem času shajajo, vtrjajo narodno zavest v svojih srcih, drug drugega navdušujejo v lepih govorih. V teh kažejo na naše pesnike, ki nam opevajo našo tužno preteklost in sedanost, ki nam obetajo zlato prihodnost ako bomo vstrajali; v teh dajo spoznavat može — jeklene

značaje, ki so delovali za narod vse življenje, dasi so pri tem mnogo pretrpeli.

Vprašamo nasprotnike teh veselice, je li mogoče, da bi se tako srce, ki vse to občuti, kedaj izneverilo? Ni-li morebiti znano istim nasprotnikom, da so se v prejšnjih časih, ko še ni vladal ta strogo slovanski duh v dijaštvu, mnogi slovenski sinovi podali v vabeči nemški tabor in postali najhujši sovragi naši?

Očita se dijaštvu, da napravlja veselice in shode „sub auspiciis liberalibus“. Takozvani liberalci se baje vkradejo med „mlečnobrado“ nezkušeno mladino in jo skušajo pridobiti na svojo stran. — Moj Bog, smatra li dotični pisec, dijaka, ki ima zrelostno spričevalo v žepu, res tako najivnim, mu li pripisuje res tako malo razsodnosti, da ne bi vedel, v katerem smislu naj deluje za svoj narod in katere može naj spoštuje! — Toliko narodnega poštenja ima še vsako nepokvarjeno slovensko srce, da ne bo čislalo moža, ki je na slovenskem katol. shodu rekel, da družba sv. Cirila in Metoda ni potrebna, in ob jednom propagoval, da naj se slovenski novci pošiljajo na Dunaj v neko nemško šolsko družbo, ki bi potem morebiti kake böre imela tudi za slovenske šole. To je bil neki g. dr. Pavlica, tisti, ki je v „Rim. Katoliku“ nedavno neosnovano napadel slovensko akad. mladino, in ko ga je radi tega nekdo na Dunaju osebno za žilo potipal, se je zvijsal in obljubil, da bo v list popravek poslal, a tega do danes še storil ni.

Slovenski dijak nikdar ne bo hodil za zastavo gosp. dr. Gregoričeve, kateri blati narodne zavode in agituje za nemško hranilnico, ki s slovenskimi novci podpira nemški „Schulverein“ in vse slovenskemu narodu nasprotne zavode. Slovensko dijaštvo vé, kje je doma slovenski značaj in poštenje! Gotovo ne pri onih, ki drugim očitajo brezverstvo, sami pa ne poznajo Kristove vere. — Pred nedavnim časom se je „Slovenec“ jezil, da se je v praznik baje popravljal tlak

v Ljubljani. V nedeljo pred katol. shodom med 5. in 8. uro se je pa na starem strelišču postavljala koliba za zborovalce, menda „sub auspiciis episcopalis“. O bruno in pezdur, kje sta?*)

Nikdar se dijaki ne bodo navduševali za ljudi, katerim narodnost ni ne na prvem, tudi ne na drugem, ampak na zadnjem mestu, kateri le gledajo na osebne koristi. Vsakega, kateri se jim ne klanja, ki ni strogo „goriških“ nazorov, pa obsodijo kar naprej na dno pekla in mu na čelo vtisnejo znamenje brezverstva. Takih mož noben slovenski dijak posnemati ne more! Nikari naj se torej nasprotniki dijaških veselje ne jeze, ako dijaštvo hodi za zastavo čisto drugačnih mož, kakor pa si jih oni želé. Zaradi tega naj pa ne jemlje dijaštvu narodne zavesti in narodnega navdušenja! V. R.

Nekaj črtic o slovenskem tesnopisu.**)

Slovenščina dobiva vedno več veljave, akoprav počasi, v uradih, šolah in sploh v občevanju. Pri rastočej razširjenosti njeneje raste pa tudi nujnost, prihraniti pri pisanji kolikor mogoče časa, kar se doseže s tesnopisom (stenografijo).

Spoznavši tako potrebo, so priredili razni slovanski narodi Gabelsbergov tesnopis za svoje jezike. Čehi so bili prvi, ki so ga l. 1863 pripravili za svoj jezik; za Hrvate ga je priredil l. 1864 Magdić, za Poljake isto leto Olewinski in Polinski, za Ruse l. 1865 Chin in baron Tornau, za Srbe l. 1872 Milanović. Za Slovence ga je priredil naposled neutrudni Bezenšek ter izdajal poseben list „Jugoslovanski stenograf“.

Vendar velikega praktičnega pomena to ni bilo, ker se je le malo samoukov našlo. A da bi vendar Slovenci tudi v tej stroki napredovali, poprijel se je neutrudni gosp. prof. Novak pred več leti temeljito slovenskega tesnopisa. Uvidevši, da so tudi v tej stvari prvi povsodi posnemanja vredni Čehi, ki so svoj tesnopis neobičajno dovršili ter

prekosili celo Nemce, pripravil je po českem tesnopisu za slovenščino samostalno delo.

Trud svojih študij je začel razlagati vzorni učitelj v šolskem letu 1891—92 de-setorici dijakov novomeškega gimnazija, ki so se oglasili za ta prosti predmet. Najtop-lejša hvala torej neutrudljivemu, požrtvoval-nemu, le za dobro stvar vnetemu gosp. pro-fesorju!

Želeti bi bilo, da bi „Matica Slovenska“ svojo tesnopisno knjigo, ki je v presoji pri Čehih, tem hitrejše izdala, da bi se potem po njej poučevalo. Želeti je pa tudi, da bi se slovenski tesnopis razlagal po vseh slov. gimnazijih, a kjer bi ne bilo tega, da bi se dijaki vsaj kot samouki učili. Br.

Slovenskim dijakom v predvarek. Bilo je šolskega leta 1854—55, ko se je združilo na ljubljanskem gimnaziju nekaj vzornih dijakov v literarno izobraženje. Njihovi spisi, objavljeni v skupnem glasilu „Vaje“, bili so prvo gradivo poznejšemu „Glasniku“; dijaki sami pa so postali prvi književniki slovenski. Tudi vseučiliščniki slovenski imajo svoje književne odseke, kjer se čitajo in kritiku-jejo spisi posameznih akademikov.

Kaj pa dijaki srednješolci? Ali bi ne bilo tudi za nje primerno, da bi se poskusili včasih v spisovanju manjših sestavkov? Ali bi ne bilo koristno, da bi se učili uže od mladosti samostalno misliti in svoje misli pravilno izražati v pismu? — — —

Kako pa se da to doseči? Društev di-jaki ne smejo ustanavljati, vendar pa se lahko dogovori po nekoliko dijakov, ki imajo sposobnosti in veselje do te stvari, da spiše vsak izmed njih kak spis, katerega da potem v presojo svojim sodrugom.

Lahko čitajo skupno tudi slovanske knjige, uče se slovanskih jezikov in se po-govarjajo o slovanskem slovstvu. Kjer bi ne imeli dovolj primernih knjig, lahko si posamezniki naroče različnih časnikov. Na ta način se razširja duševni obzor o slovan-skih stvareh, skupnost povekšava veselje do delavnosti ter premaguje lože znano napako „vis inertiae“.

A utegnil bi kdo ugovarjati, dijak naj se uči, prizadeva doseči svoj smoter, saj

*) „Slovenčeva“ pritožba bila je sicer popolnoma opravičena, in ako se je isto tako pregrešila „katoliška“ stranka, je to tem bolj obžalovanja vredno.

Op. ured.

**) Ta spis nam je bil poslan še pred objavo sestavka „Stenografija“ v „Vesni“.

Op. ured.

je „studens“. Gotovo! Toda če svoj čas, ki mu preostaja, porabi v književno izobrazbo, mesto da bi ga potratil, je pač še veliko bolj „studens“. Spolnjevanje šolskih dolžnostij mora biti seveda vsakemu dijaku prva skrb. A poznejše življenje zahteva tudi drugih vednostij, katere si mora pridobiti dijak sam, vzlasti slovenski dijak, ki bi si rad pridobil slovansko izobrazbo, ki bi rad obogatil svoje znanje s proizvodi slovanskega uma. Zaradi tega je za slovenske dijake neobhodno potrebno, da si nadomeste sami, česar jim ne podaja šola.

Dovršenih spisov seveda ne bodo pisali dijaki, vsaj jih tudi nihče ne zahteva od njih. Koliko dovršenih spisov pa ima sploh slovensko slovstvo? Koliko pisateljev je uže pri nastopu izdalo dovršene spise? Vaja napravi mojstra in v to svrho naj pripomorejo uže dijaški poskusi, uže dijaki naj pokažejo, česa sme pričakovati domovina od njih.

—ri—

Vestnik.

Drugi društveni shod ferijalnega društva „Sava“ v ljubljanskem okrožju se je vršil dne 17. septembra. Upravnik V. Ravnihar pozdravi v obilem številu došle starešine, ustanovnika gosp. Drag. Hribarja ki je prišel na ta večer iz Celja, posebno pa brate Gorenjce, na čelu jim upravnika J. Žiliha, in notranjskega upravnika F. Šabeca. Na to otvori razgovor o notranjih okrožnih zadevah in po živahnih razpravah sta se vsprejela še sledeča sklepa:

- 1.) Predno se člani razidejo na vseučilišča, naj se priredi prijateljski večer.
- 2.) Božično delovanje naj se prične s 15. decembrom.

Starešina dr. Tekavčič nasvetuje, da se poslovnik izroči star. совету v pregled. Nasvet se odobri in predsednik Bleiweis vit. Trsteniški obljubi, da se bo stvar doglala v prvi odborovi seji.

Ob 10. uri je zaključil upravnik oficijelni del in otvoril zabavni del. Temu je predsedoval star. noč. kand. A. Kuhar, kontrapičoval star. dr. Tekavčič.

Drugi dan v nedeljo 18. sept. udeležili so se v Ljubljani navzoči Savani veselice Št. Peterske podružnice sv. Cirila in Metoda. Burno so pozdravili g. kurata Koblarja, vrlega zagovornika družbe sv. Cirila in Metoda, ko je stopil na oder k slavnostnemu govoru. Zlata je bilo vsekako vredno, ko je naglašal: da tam kjer narodnost gine, tam peša tudi vera. On sam kot duhovnik je imel priliko proučiti se, da so verski odpadniki bili tudi najtrdovratnejši narodni odpadniki.

O skrbni naši vladi izjavil se je govornik: „Družba sv. Cirila in Metoda ima mnogo prijateljev. Jedna največjih prijateljic je pa naša pravična, vlada. In zakaj? — Zaradi tega, ker ne vpelje ravnopravnosti. Ko bi ta vladala v naši državi, potem bi pač ne bilo potreba naše družbe in jaz bi bil gotovo prvi, ki bi rekel, da naj se družba razpusti“.

Slov. ferijalno društvo „Sava“ je z dnem 4. oktobra svoje delovanje obustavilo do dne 15. decembra. Vender bode odbor tudi med šolskim letom pripravljaj in ukrepal potrebno, da se primerno nadaljuje društveno delovanje v božičnih počitnicah. Vsak mesec se odborniki in pregledniki stanujoči na kraji jednega vseučilišča bodisi graškega bodisi dunajskega snidejo jednič k redni seji.

Ker ni bilo možno sklicati doslej okrožnega shoda za Dolenjsko, zasnovalo je društvo upravnim potom tamkaj tri zadruge: kostanjeviško, novomeško in belokranjsko. Poverjenik kostanjeviški je cand. med. Ivan Oražen, novomeški stud. med. Viktor Vašič in belokranjski cand. jur. Karol Schweiger.

Semenišče za slovansko jezikoslovje se je ustanovilo s početkom letošnjega šolskega leta na graškem vseučilišči. Uravnano je po vzoru dunajskega. Vodja semenišču je naš rojak, slavist prof. dr. Gregor Krek. Doslej so se ustanovile tudi uže 4 semeniščne ustanove po 30 gld. na tečaj.

V deželnem zboru kranjskem stavljal je posl. Klun interpelacijo do vlade, je-li misli slovenski nižji gimnazij razširiti v višji in

zakaj dela zapreke slovenski ukaželjni mladini, da ne more vstopiti v srednje šole. Vprašanja bila so res prav na mestu, — a če bodo kaj koristila, je pač še vprašanje! Naučno ministerstvo se po stari navadi ne bode zanjo brigalo. Konečno pa nam bodo čez čas zopet oponašali, češ, saj nimate naobražencev?!

Srednje šole na slovenskih zemljah dobile so zopet vzmnoženo število slovenskih dijakov v svoje prve razrede. Število dijaštva našega raste od dne do dne, a z njim tudi narodna samozavest. V Ljubljani, kjer je pred 10 leti še zadostovala jedna slovenska paralelka, ne morejo danes tri vsprejeti vsega naraščaja. Tudi v Mariboru naraslo je število učencev na slovenski paralelki na 64. Škoda, da v istem razmerji, kakor na gimnazijih ne raste naš zarod po realkah!

V Zagrebu otvoril se je s tekočim šolskim letom dekliški licej, urejen po uzorih drugih enakih zavodov, žalibog, le na malo premadjarski podlagi. Zajedna ustanovila se je jednaka strokovna šola za umetno vezenje in čipkarstvo, kakoršno imamo tudi v Ljubljani.

† **Fran Ramovš**, čegar sliko je prinesla „Vesna“ v svoji 8. številki — rojen je bil 30. septembra 1869 v Zavrhu pod Šmarno goro, v smledniški župniji. Njegovi stariši, kmetje, niso se dosti brigali zanj, vso skrb zanj prevzel je njegov stric župnik č. gosp. Jernej Ramovš v Poljanah. Pohajal je šolo jedno leto v Poljanah, potem tri leta v Škofji Loki ter se podal na ljubljanski gimnazij. Bil je zelo priden dijak. Po dovršenih gimnazijskih naukih odločil se je za učenje zdravilstva, za kateri poklic je bil zelo unet, dasi bi mati (oče mu je bil umrl uže popreje) raje videla, da bi šel v bogoslovnico, a stric pustil mu je prosto voljo v volitvi stanu. Vpisal se je torej v Gradcu v medicinične nauke, služil pol leta pri vojaki kot prostovoljec ter potem nadaljeval svoje študije. Zdrav in čvrst bil je vedno kot dijak, šele pri vojaki dobil je jetiko, kal smrtne bolezni. Pogreb bil je, kolikor je to možno na deželi, sijajen, udeležila se ga je vsa okolica, na čelu šolska mladež, znak

da ga je vse rado imelo. — Pokojnik bil je vedno prijazen, vesel in odkritosrčen v družbi; sploh vzgled dobrega prijatelja in narodnjaka. V narodnem prepričanju jeklen značaj ravnal se je vedno po geslu „Sveto služimo sveti domovini“. Imel je dva brata in tri sestre, od katerih je jedna sestra omožena, ostali so mlajši od njega. — V blagem spominu ostani vsem, ki so ga poznali!

A. Š.

Odlikovanje. Kanonik g. Jos. Marn odlikovan je bil povodom umirovljenja kot gimnazijski profesor, z vitežkim križem Fran-Josipovega reda. — G. Marn stekel si je, ne le kot profesor veronauka in slovenščine, temveč tudi kot pisatelj in raziskatelj na polji slovenske književnosti obilo zaslug. Želimo, da deluje še mnogo let uspešno in marljivo, in srčno čestitamo k zasluženi proslavi! Odlikovanje izročilo se je g. profesorju z lepo in primerno slavnostjo v ljubljanskem gimnaziju. Odločno se moramo protiviti temu, da se je zopet pri tej priložnosti, ko se je proslavljaval mož, ki je vse svoje moči zastavil v čast slovenskega imena, vedno in povsod urivala nemščina na prvo mesto.

Profesorja ustrelil je v Tarnopolu dne 13. sept. t. l. sedmošolec J. Šved, ter nato i sebe ustrelil. Profesor Glowacky, rojen l. 1859 v Idriji, a po vzgoji in mišljenji Nemeč, bil je zelo strog s svojimi učenci ter je baje dijaka vsled kmetskega pokolenja zasramoval. Govorica o obči dijaški zaroti na Galiskem je pač neosnovana in dejanje pripisovati jednaki razburjenosti, kakor jo je pred leti tudi pri nas prouzročil neki neprijubljen profesor-tujec.

Dr. Rudolf Ihering, slavni pravnik, profesor rimskega prava na vseučilišči v Göttingenu, (poprej v Baselu, Bostocku, Kielu, Giessenu in na Dunaju), rojen dne 22. avgusta 1818. leta v Friziji, umrl je 17. septembra 1892.

„Slovenec“ očita nam pomanjkanje vsakega verskega prepričanja in neznanje katoliških verskih resnic — čuj svet in strmi — zaradi tega, ker smo proti ustanovitvi

novih, takozvanih katoliških slovenskih dijaških društev. — Da je vera v nevarnosti, je priljubljena in običajna fraza vselej in povsod, kjer se kdo ne vjema z mislijo našega konservativnega dnevnika. Reveži, mi „najmlajši“ in „brezverci“! — Ako se bo delo nadaljevalo v tem tiru, v katerega so zavozili nekaterniki sedaj, izgubil bo narod vse zaupanje in spoštovanje do duhovščine, potem bode morda pač vera v nevarnosti, a po njih lastni krivdi. Zaničevalno nazivanje in očitane mladosti pa nas nikakor ne dirne, saj so baš gospodje pri „Slovcu“ priča o istinitosti narodnega reka, ki se o „starih“ nikakor laskavo ne izraža.

Družba sv. Cirila in Metoda hoče svoja pravila v nekoliko premeniti po vzoru družbe sv. Mohorja. Po tej premeni bi namestu doslejšnjih podružnic stopile župnijske zadruge. Tudi hoče delovati na to, da se osnuje slovensko učiteljske. Na katoliškem shodu družbi niso dovolili izreči svojih mislij in nazorov, akoravno se je to izrečno obljubilo. Kakor je splošno znano prišli so premnogi udeleženci k shodu le pod pogojem, da se obljuba spolni družbi, in bi bile, da se je to vedelo, kar se je zgodilo, cele krajine ostale nezastopane. Družba ni dobila svojega zastopstva, ker je imenovala govornikom g. poslanca Svetec-a, ki je nekaterim gospodom „preliberalen“!

Književnost in umetnost.

Naše gledališče v Ljubljani stopa z letošnjo sezono v novo dobo delovanja. Na starem prostoru v pogorelem gledališči mu sreča ni bila mila. Stara tradicija, veliki upliv posestnikov lož in mala moč deželnega odbora niso dopuščali pravega procvita mladi umetnosti naši. Peteroletni interim pripomogel je, da se je položaj danes do cela spremenil. Jednakopravno nastopata v novem gledališči naša in nemška muza, neodvisna druga od druge. Deželni odbor, ki oddaja oder in lože in je neodvisen od vsakoršnih gmotnih ali servitutnih uplivov, določa število tedenskih predstav za jedno

ali drugo gledališko podjetje; ni mu treba več praševati ložnih posestnikov, kako in kaj — no, to je prvič normalen položaj na deželnem odru.

„Dramatično društvo“ je uvaževalo novo dobo in se pripravilo na boj bodočnosti. Gotovo je, da v Ljubljani dvoje podjetij ne bode moglo dolgo vstrajati, sosebno če bode kedaj oboji imeli nastavljeno jednako število predstav, kar se pač v jednom ali dveh letih uže zgoditi more. Slovensko gledališče ima sedaj razpoloženi dve predstavi na teden, v kratkem imelo bode morda uže tri dni ali še celo več na razpolago — tudi na ta slučaj je treba pomisliti.

Zaslejek ukrenilo je naše gledališko vodstvo pomnožiti igralno in pevsko osobje na število, kakoršno je primerno samostalnemu odru. Pri drami nastavljenih je stalno 12 predstavljalnih močij, poleg katerih ima še do 20 več ali manj naobraženih soigralcev in 12 vajencev svoje dramatične šole na vporabljenje. Pri operi sodeluje 8 pevskih močij za samospeve in zbor 12 pevk in 12 pevcev, kateri se po potrebi še pomnoži. Orkestralni del oskrbuje vojaška godba.

Intendanco gledališča vodi dr. Krisper, artistično vodstvo oskrbuje A. Trstenjak; režiser I. Borštnik, kapelnik F. Grbič; prve moči v drami so I. Borštnik, Borštnik-Zvonarjeva, Danilo-Cerar, Gostičeva, Sršen-Šusteršič in Slavčeva; prve moči v operi pa M. Gerbičeva, L. Daneševa, M. Nigrinova, I. Dostal, J. Nolli in A. Fedyczkowski.

Repertoar gledališča vzmnožil se je zelo in je imenovati do cela primernim današnjim zahtevam.

Če se bode občinstvo zanimalo in če bodo kritiki pravični, a ne premehki, smemo z zaupanjem zreti v bodočnost naše Talije.

Prve predstave v tek. mesecu pokazale so, da so nekateri člani igralnega osobja zelo zmožni, drugi pa in zbor statistov za novi oder nikakor ne zadostujejo. V operi je vsekako namestiti novega tenorja in v repertoar ustaviti več burk s petjem, spevoiger in operet mesto težavnih oper, ki ne ustrezajo.

Glasbena šola „Glasbene Matice“ v Ljubljani pričela je uže dne 21. septembra svoj pouk. Brez samostalnega mešanega pevskega zbora in šolskega pevskega zbora poučuje sedaj 228 gojencev v glasbi. Poleg rednih učiteljev gg Grbič-a, Hubada, Hoffmeister-ja, Baudis-a in Razinger-ja najela je še gospico Ano Šuklje-jevo za pouk.

Šola „Glasbene Matice“ v Ljubljani imela je v pretečenem šolskem letu 315 gojencev, neuštevši seveda od šole neodvisni pevski zbor, ki šteje zase nad 100 pevcev in pevk. Svojo starejšo posestrimo, „filharmoničnega društva“ šolo, je uže zdavno prekosila i na razširjenosti in številu gojencev i na vednostni vrednosti. Pa tudi v razmerji z ostalimi avstrijskimi glasbenimi šolami zavzema kaj odlično mesto; le šole na Dunaji, v Pešti, Solnemgradu, Inomostu, Pragi in Brnu nadkriljujejo jo — in vendar kako razmerje pri razdelitvi vladne podpore! — „Glasbena Matica“ postala je res matica slovenski glasbi zavsem, pa tudi še petju posebej. O potrebi nastavi sama mešan zbor 250 glasov.

V mednarodni glasbeni in gledališki razstavi na Dunaji vršile so se predstave poljske opere in baleta. („Halka“. „Strašni dvor“. — „Kraški in Gorali“.) Kritika se ni prepohvalno izražala o njih. — Vspeha česke opere niso ni nikakor dosegle. — Tudi italijanske operne predstave same ob sebi niso bile tako pohvalno sprejete, a prilika bila je tu za mnoge demonstracije skladatelju Mascagni-ju. —

V Totisu na grajskem gledališču grofa Esterhazy-ja pevala se je opera „Prodana nevesta“ dne 28. avg. v madjarskem jeziku. Jenika pel je g. Jos. Kroupa, rodom Čeh iz Budjevic. Bil je preje c. in kr. nadporočnik in več let učitelj matematike na peštanski kadetski šoli. Grof Esterhazy slišal je nekoč njegovo petje v odlični družbi in očaran od zvonkega glasu, pregovoril ga, da je vzel jednoletni odpust in se izvežbal na Dunaju v petju. Posvetiti se tedaj namerava gledališču.

Štiridesetletnica smrti Čelakovskega. V 5. dan avgusta 1852 umrl je v Pragi slavni

češki pesnik Ladislav Čelakovsky. Fran Čelakovsky (ime Ladislav pridejal si je pozneje kot pesnik) bil je sin revnih starišev, ki so ga prosto odločili v godbenika. Učil se je v Pisku, v Českih Budejovicah in slednjič v Pragi, kjer se je kot filozof posvetil s posebno marljivostjo slovanskemu jezikoslovju. Vsplamtel je ondi v ljubavi do pesništva in do svoje očevine. S svojim literarnim delovanjem pridobil si je častno mesto v vrstah českih pesnikov in pisateljev. Prvo knjigo, „smišene basni“ (razne pesni) izdal je v svojem 23. letu (porojen bil je leta 1799). Tej sledile so: „slávy dcera“; — slovanske narodne pesni in prestave narodnih pesnjí literarskih. Preložil je v češčino tudi Walter Scottovo „Gospodičino od jezera“.

Dasi sam ni bil na Ruskem in torej ni poznal ruskega življenja iz lastne izkušnje, vendar se je tako vglobil v duh ruskega jezika in ruskega naroda, da so Rusi smatrali njegovo slavljeno knjigo „Oglas ruskih pesnjí“ (1829) kot prestavo neznanih jim originalov.

Neprilične gmotne razmere prisilile so ga, da je 1830 vstopil kot korektor v „časopis za katol. duhovenstvo“; izstopil je 1833 dobivši od kneza Rudolfa Kinského letno podporo 600 glđ. dun. veljave. — Upal je na profesuro na Ruskem, a ostal je v Pragi in postal redaktor „Pražkih novin“, katerim je pridejal zabavno prilogo „Česka včela“.

1835. postal je suplent stolice českega jezika na vseučilišči praškem. Ker je Čelakovsky, ki je za časa poljske ustaje 1830. simpatizoval z Rusi, po ukročni ustaji pa se protivil grozovitosti ruski in postal zagovornik Poljakov, — protivilo se je rusko poslanstvo na Dunaju temu, da bi bil ob jednom profesor in urednik. — Posvetil se je torej popolnem literarnemu delovanju. L. 1840. izdani „Oglas českých pesnjí“ in „Ruže stotista“ ste verni zrcali narodnega duha. L. 1844. pozvan je bil od vlade pruske za profesorja slovanske filologije v Berlin ali v Vratislavo. Odločil se je za Vratislavo, kjer je bil i slavni Jan Purkyne, profesor fiziologije; tu je živel v vernem prijateljstvu s svojim rojakom. 1844 umrla mu je srčno

ljubljen žena; oženil se je potem v drugič, a ta zakon ni bil srečen. Pečal se je poleg slovstva v razvedrilo tudi z botaniko, objavil nekoliko manjih spisov, — a poprej vesel in šegav mož postal je otožen, in umrl je v dušni in telesni muki.

Po „Zl. Pr.“

Fran Zdenko Skuhersky, česki glasbenik, umrl je 19. avg. t. l. v Budjevicah, 62 let star. Posvetil se je kot sin zdravnikov, i on pričetkom medicinskim naukom, a skrbno gojil je že izza otroških let glasbo; in se ji je tudi pozneje popolnoma udal. L. 1854. je postal kapelnik gledišča v Inomostu, potem je bil več let vodja glasbene šole in korni ravnatelj tamošnje vseučelišne cerkve. L. 1866. postal je ravnatelj ustava za cerkveno glasbo v Pragi in koncertni mojster cesarja Ferdinanda. Tu deloval je kot učitelj, pisatelj, skladatelj in organizator. Zložil je opere „Vladimir, Bohuv zvolenec“ (1863) — „Lora“ (1868) — „Rektor a general“ (1873). Od 1873 prišel je posebno pečati se z reformo cerkvene glasbe; zložil je sam več maš. A tudi njegovi spisi in naučne knjige so znamenite, Oskrbel je nadalje izdaje 27 staročeskkih in 30 staronemških koralov za orgle. Kot učitelj vzgojil si je veliko število priznanih glasbenikov in organistov. Od 1879 je bil tudi lektor na vseučelišči. —

Glasbena matica je izdala svojim članom letos tri kompozicije za klavir prirejene v lahнем slogu po narodnih motivih. Zložili so jih A. Foerster, R. Goffmeister in P. H. Sattner. Sattnerjeva kompozicija: „Kje so moje rožice?“ se bo širšim krogom izvestno prikupila najbolj.

Jugoslovanska akademija nauka izdala je velezanimivi publikaciji: „Život i djela Ivana Kukuljevića Sakcinska“, spisal prof. Smičiklas, in „Djela Gjona Gjora Palmotića“, spisal prof. Iv. Broz.

„**Madonna Busowiska**,“ slavnoznana novela Vladislava Lozinskega, izšla je v Krakovem v novi izdaji.

Ruski kritik in pesnik, Zarin Efim Fedorovič, prelagatelj Bgronovih del, umrl je 2. avg. t. l. v St. Peterburgu.

Ladislav Stroupežnický, dramaturg „Narodnega divadla“ v Pragi, umrl je 13. avg. t. l. Porodil se je 6. jan. 1850 v Píseku ter se uže kot dijak bavil s pesništvom. Bil je nekoliko časa urednik „Palček-a“, pozneje „Humorističkih listov“, nekaj časa uradnik pri zavarovalnici, potem pri pražkem magistratu. — Od njegovih spisov slovita zlasti: „Zvitovsky narášek“ in „Paní minc mistrová“ kot izborni česki veseloiгри; spisal je pa razun teh še več drugih, p. „Pan Mesiček“, „Naši furianti“ — in tragedijo: „Velki sen“ in „Kolumbus“. —

Vojteh Pakosta umrl 11. julija t. l. v Pragi, porodil se je 1846, bil je katehet in profesor višje deklíške šole v Pragi. — Kot pisatelj bil je zelo plodovit, in sicer je objavil mnogo izvernih leposlovnih del, kakor tudi soznanil Čehe v prevodih z deli drugih slovanskih narodnostij. Iz slovenščine prestavil je Gregorčičeve „Poezije“ in Jurčičevega „Desetega brata“. —

Spomenik Vaclavu Benešu, slavnemu českemu pisatelju, odkril se je 14. avg. t. l. v rojstnem kraju njegovem, Třebizu.

Dela italijanskega proesorja in pisatelja P. Mantegazza, ki so se zelo hitro razširila posebno v nemških izdajah, in ki obravnavajo poljudno znanstveno in v nedosežni obliki pisane medicinske tvarine, so postavljena na „index librorum prohibitorum“. — Tako vsaj poroča „Leipz. Allg. ill. Ztg.“ — Pri knjigah enake vsebine je seveda treba razločevati, kedo da jih naj čita; a da bi se kar brezpogojno prepovedale od cerkvene oblasti, zdi se nam skoro neverjetno.

„VESNA“ izhaja po jedenkrat na mesec na celi poli ter stane za vse leto gld. 1.50 Rokopise in dopise sprejema: Uredništvo „Vesne“ na Dunaji, Wien, VIII., Wickenburggasse, 12; naročnino Dragotin Hribar v Celji, Graška cesta, 1.